

לרפואת דבורה בת תרצה שושנה

מעשרות - פרק שלישי

משנת רפאל - שטו

אחת מן התאנה - תולשים פרי אחד בכל פעם, שהואיל ולא נגמרה מלאכתן, אין המקח כשלעצמו קובע באכילת עראי זו של אחת אחת, **אבל לא** יאכלו **מן** התאנים הנמצאים בתוך **הסל, ולא מן** התאנים הנמצאים בתוך **הקפה, ולא מן** התאנים השטוחות בתוך **המקצה** שבכל אלו נצטרפו הפירות והוקבעו למעשר, ואפילו אחת אחת אסור לאכול מהם עד שיפרישו:

משנה ג

השוכר את הפועל לעשות בזיתים כגון לעדור ולקשקש תחת הזיתים, ולא ללקט הפירות, שבכגון זה אינו אוכל מן התורה כיוון שאין זה גמר מלאכה, **אמר לו** הפועל לבעל הבית: **על מנת** - בתנאי שאוכל **לאכול** מן הזיתים - והרי זה מקח - **אוכל** הפועל **אחד אחד** ופטור מן המעשר. **ואם צרף** שניים או יותר מן הזיתים ואכל - **תיב** לעשר, שעל ידי הצירוף קובע המקח למעשר אף בדבר שלא נגמרה מלאכתו.

וכן הדין בשוכר פועל **לנפש בבצלים** - היינו לעקור העשבים הרעים הגדלים בתוכם, **אמר לו** הפועל: **על מנת** - בתנאי שאוכל **לאכול** מן הירק - **מקרטים** - מכרסם **עלה עלה ואוכל** ופטור מלעשר. **ואם צרף** - **תיב** לעשר:

מציאת פירות לענין המעשרות

משנה ד

מציא קציצות - קציצות - תאנים מיובשות **בדרך, אפלו בצד שדה קציצות** ומוכח שהקציצות האלו מאותה השדה, **וכן** אילן **תאנה** שהיא נוטה על הדרך, **ומציא תחתיה תאנים** ומוכח שהתאנים מאילן זה - **מתרות** למוצא, ואין כאן **משום גזל** לפי שדרך הבעלים להפקירם, לפיכך **ופטורות מן המעשרות** שהפקר פטור ממעשר. **ובזיתים ובחרובים** - שאינם מתקלקלים על האדמה, אם מצאן בדרך - **תיבים** במעשרות, ואסורים משום גזל, שאין הבעלים מפקירים אותם.

מציא גרוגרות ואין ידוע אם נפלו מתאנים שכבר נדרסו ונגמרה מלאכתן למעשר, או נדרסו ברגלי בני אדם ועדיין לא נגמרה מלאכתן, **אם דרסו רוב בני אדם**

ר' עובדיה מברטנורא
ולא מן המוקצה. כרי של תאנים: ג לעשות בזיתים. לעדור ולקשקש תחת הזיתים, ולא ללקט, דהשתא אינו אוכל מן התורה: ואם צירף. שנים ביחד חייב דהוי קבע: לנכש בבצלים. לתלוש העשבים הרעים הגדלים בתוך הבצלים: מקרסם. מחתך, ודומה לו יכרסמנה חזיר מיער (תהלים פ): ד ואפילו בצד שדה קציצות. דמוכחא מלתא דמהך שדה נפול, אפילו הכי מותרות משום גזל דמסתמא נתיאשו הבעלים מהן: ופטורות מן המעשר. כדין הפקר: ובזיתים ובחרובים חייבין. לפי שאין הבעלים מתיאשים מהן, שמראיתו מוכיח עליו שמאילן זה נפל. אבל תאנה עם נפילתה נמאסת ולא ידוע מאיזה אילן היא: אם

ר' עובדיה מברטנורא דרסו רוב אדם. אם רוב אנשי אותה העיר דרסו כבר הגרוגרות שלהן בשדותיהן, אית לן למימר זו מן הדרוסות הן וכבר נגמרה מלאכתן, וחייב לעשר: פלחי דבילה. אחר שנדרסו בעגול מחלקים העגול לכמה פלחין, ויש בפלח הרבה דבלות דבוקות זו בזו: עד שלא כנסן לראש הגג. לעשות מהן ערימה, שהוא גרנן של חרובין למעשר כדתנן בפ' קמא: מוריד מהן לבהמה. אבל הוא לא יאכל, שאין אוכלים על המוקצה אלא במקומן, כלומר הפירות ששטחין אותם ליבש שלא נגמרה מלאכתן אין אוכלים מהן אלא במקומן, דשלא במקומן אינו ניכר שלא נגמרה מלאכתן, ומיהו כשמאכיל מהן לבהמה אפי' שלא במקומן, מתוך שאין החרובין מאכל בהמה מידע ידע דלא נגמרה מלאכתן ולא יבשו כל צרכן: מפני שהוא מהזיר את המותר. למקום ששטחין שם ליבש, וכל היכא דמותרו חוזר לא טביל: ה איזו היא חצר שחייבת במעשר. שקובעת למעשר כמו בית: חצר צורית. שכן בצור היו

שבאותו מקום את גרוגרותיהם בשדותיהם - חֵיב לעשר, שתולים שהן מן הדרוסות וכבר נתחייבו במעשרות. **וְאִם לֹא** - שעדיין לא דרסו רוב בני האדם את גרוגרותיהם - **פְּטוּר** מלעשרן, שאנו אומרים שאלו מהתאנים שעדיין לא נדרסו ולא נתחייבו במעשר, וכיון שהופקרו קודם שנגמרה מלאכתן - פטורות ממעשר.

מֵצֵא פְּלָחֵי דְבִלְהָ - חֵיב לעשרם, **שִׁידוּעַ שְׁהֵן מְדַבֵּר גְּמוּר** - מדבר שנגמרה מלאכתו למעשר. **וְהַחְרוּבִין, עַד שֶׁלֹּא כִּנְסָן לְרֹאשׁ הַגֶּג** כדי לייבשן, אם מוֹרִיד מֵהֶם לְבַהֲמָה לאכילה - **פְּטוּר** מלעשרם, **מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחְזִיר אֶת הַמּוֹתֵר** - מה שנשאר מאכילת בהמתו לגג לייבש, וזה מוכיח שעדיין לא נגמרה מלאכתן, ולכן מותר לאכול מהם עראי:

הגדרת חצר הקובעת למעשר

משנה ה

אִיזו הִיא הַחֲצֵר שֶׁהִיא חֵיבַת בְּמַעֲשְׂרוֹת? רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר: הַחֲצֵר הַצּוֹרֵית - כמו החצרות שבצור, שהיה שם שומר בפתח החצר, **שֶׁהַפְּלִים נִשְׁמְרִים בְּתוֹכָהּ**¹¹.

רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר: כָּל חֲצֵר שִׁישׁ בַּה שְׁנֵי דִּירִים שְׂאֵחָד פּוֹתֶה וְאֵחָד נוֹעֵל - שכשאחד מהם פותח

מושיבין שומר בפתח החצר: **כל שאחד פותח ואחד נועל**. כגון שיש בחצר שני בתים לשני בני אדם, וכשאחד מהן פותח פתח החצר בא השני ונועל, וכשאחד נועל השני מוחה בידו ופותח,

ביאורים והרחבות

11. **פירוש:** כשם שהבית קובע למעשר (לעיל א, ה), כך החצר קובעת למעשר, שמשכהניס אדם פירותיו לחצרו, אסור לו לאכול מהם אפילו עראי עד שיפריש תרומות ומעשרות. בגמרא בבא מציעא (פח, א) נחלקו בדבר רבי ינאי ורבי יוחנן, כדגרסינן: אמר רבי ינאי: אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית שנאמר: "בערתי הקדש מן הבית". ורבי יוחנן אמר: אפילו חצר קובעת שנאמר: "ואכלו בשערין ושבעו". משנתנו היא לשיטת רבי יוחנן, ובגמרא נידה (מז, ב) פירשו מהי אותה חצר צורית שהכנסת הפירות לתוכה מחייבת במעשר. כדגרסינן: איזוהי חצר צורית שחייבת במעשר? רבי שמעון אומר: חצר הצורית שהכלים